

Els inicis de la siderúrgia espanyola.

La dècada de 1830 també va representar el naixement de dos sectors industrials: el carbonífer i el siderúrgic. Però tan sols van ser els de l'arrencada, ja que pròpiament no es van desenvolupar d'una manera seriosa fins al darrer terç del segle XIX.

A partir de 1830 la demanda de ferro va augmentar molt a causa de la mecanització del camp i del tèxtil, la cimentació de les mines, la substitució dels vaixells de fusta pels de ferro i, sobretot, per l'inici de la construcció de la xarxa ferroviària.

Però l'oferta de ferro no va créixer al mateix ritme que la demanda, per raó fonamentalment de la manca de capitals autòctons per establir siderúrgies modernes. Això va facilitar la importació de ferro i de maquinària estrangera, i va mantenir la siderúrgia espanyola dins un considerable endarreriment tècnic (que va fer perllongar excessivament la vigència de la "farga catalana", símbol de la siderúrgia tradicional).

Les primeres ferreries espanyoles que van obtenir ferro colat en comptes d'obtenir-lo amb procediments tradicionals es van situar a Andalusia i més concretament a Marbella cap a l'any 1832 (Manuel Agustín de Heredia).

Andalusia va ser la peonera en la renovació siderúrgica, ja que també va ser a Màlaga on es va obtenir ferro forjat pel mètode directe (afinat del llingot), i va iniciar així un període de trenta anys en què la siderúrgia andalusa va ser la predominant dins aquest sector.

Els alts forns de Marbella funcionaven amb el carbó vegetal que s'obtenia dels boscos de l'entorn i amb l'assessorament tècnic dels exiliats polítics que havien estat a Anglaterra i coneixien el funcionament dels alts forns britànics. Però, aquests primers intents van durar escassament trenta anys, ja que els inversors andalusos no van poder competir amb el ferro del nord.

L'explicació cal buscar-la en la incapacitat de proveir-se de carbó mineral i el fet que calia molt més carbó vegetal per obtenir la mateixa quantitat de ferro, amb el consegüent encariment del producte. Els alts forns andalusos van haver de recórrer a la importació de carbó mineral anglès. Els era més rentable que fer-lo portar d'Astúries, ja que les dificultats de transport l'encaria enormement i feia que el carbó anglès fos més rendible.

A Màlaga calia gastar-se 12,4 pessetes en carbó vegetal per obtenir un quintar mètric de ferro colat, mentre que a Astúries amb 3,18 pessetes de carbó mineral se n'obtenia la mateixa quantitat.

D'aquesta manera es va iniciar el procés de desindustrialització d'Andalusia quan encara no havia arrelat la industrialització a la resta d'Espanya. Entre 1860 i 1880, el predomini de la siderúrgia va passar a Astúries, el país del carbó, sota control francès, i a partir de 1880, a Biscaia, on es va crear la moderna siderúrgia basca.

El sorgiment de la indústria siderúrgica de Biscaia va estar íntimament relacionat amb la gran eufòria de l'explotació del mineral del ferro. El nucli siderúrgic de Bilbao va néixer gràcies a la coincidència d'una colla de factors favorables: abundància de mineral de bona qualitat, acumulació de capital en mans dels empresaris bilbaïns, que tenien participació en l'explotació de les mines de ferro i facilitat per comprar coc anglès (els vaixells bascos que transportaven el mineral de ferro basc a Anglaterra portaven, de tornada, carbó anglès per a la siderúrgia basca).

La pacificació del País Basc en acabar-se la darrera guerra carlina va afavorir la instal·lació d'empreses siderúrgiques. El 1882 es va crear la *Sociedad de Altos Hornos y Fábricas de Hierro y de Acero de Bilbao*, amb un capital inicial de 25 milions de pessetes. Aquesta empresa va instal·lar el 1885 el primer convertidor Bessemer que va funcionar a Espanya.

Aquell mateix 1882 es va crear també a Biscaia l'empresa siderúrgica *La Vizcaína*, amb un capital de 12,5 milions de pessetes. El 1902 aquestes dues empreses biscaïnes, unides amb una tercera, van crear *Altos Hornos de Vizcaya*, que seria, durant molts anys, l'empresa siderúrgica més poderosa d'Espanya, perquè en el període 1881-1931 el 62 % de la producció de ferro d'Espanya va ser fabricat per la siderúrgia biscaïna.

Però a partir de 1890, la siderúrgia basca no va poder fer front a les innovacions tecnològiques introduïdes a Gran Bretanya i a Alemanya. La davallada de les exportacions va obligar aquesta indústria a centrar-se bàsicament en el mercat espanyol. La conversió al proteccionisme dels grans industrials bascos va anar acompanyada d'un procés de "cartelització" del sector. L'any 1897 es va crear un consorci industrial siderúrgic ("la pinya") que suprimia la competència entre les empreses, repartia el mercat espanyol i fixava els preus monopolístics.